Verdensledende industri, høyteknologisk infrastruktur og fremragende forskningsmiljø

Nasjonalt senter for jordobservasjon i Tromsø

Det er både betimelig og fornuftig å etablere et nasjonalt forsknings- og innovasjonssenter innen jordobservasjon i Tromsø.

SATELLITT-TEKNOLOGI

Torbjørn Eltoft
Professor, leder av CIRFA, UiT
Camilla Brekke
Professor, prodekan forskning, NT-fakultetet, UiT
Raymond Kristiansen
Professor, prodekan forskning, IVT-fakultetet, UiT

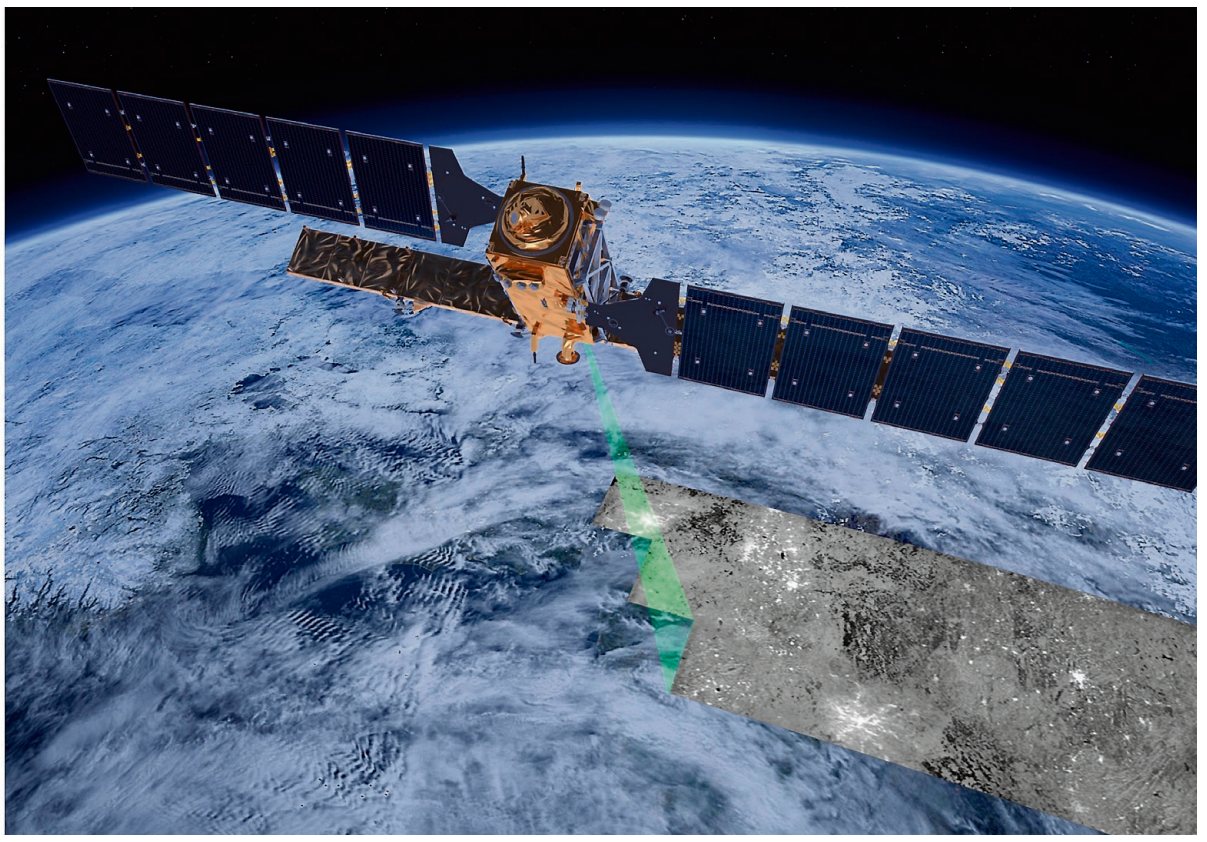

UIT VIL VÆRE MED: UiT Norges arktiske universitet ønsker å spille en sentral rolle i etableringen og driften av nasjonalt forsknings- og innovasjonssenter innen jordobservasjon i Tromsø, som til fulle utnytter vår infrastruktur og vårt medlemskap i ESA og romprogrammene i EU, skriver UiT-professorene Torbjørn Eltoft (øverst), Camilla Brekke og Raymond Kristiansen. FOTO: ESA/ATG MEDIALAB OG UIT

I ET høringsnotat til Meld. St. 10 (2019-2020) «Høytflyvende satellitter - jordnære formål» spilte UiT, KSAT og Norsk Polarinstitutt sammen inn forslag om å opprette et nasjonalt senter for romteknologi i Tromsø som skal ha til formål å øke verdiskapning, kunnskapsutvikling og innovasjon basert på jordobservasjonsdata og satellitteknologi.

NORGE ER en romnasjon og har store ambisjoner for rombasert virksomhet. Som medlem av den europeiske romfartsorganisasjonen ESA og EUs romprogrammer Copernicus, Galileo og EGNOS, har norsk industri muligheter til å konkurrere om kontrakter knyttet til programmene, og norske brukere har daglig fri tilgang til mengder av satellittdata fra Sentinel-satellittene. Tromsø har mange brukere blant annet i Norsk Polarinstitutt, Meteorologisk institutt, Barents Watch, Havforskningsinstituttet og Akvaplan-niva som drar nytte av disse dataene.

SATELLITTDATA ER blitt et stadig viktigere informasjonsgrunnlag for operative tjenester og brukes i dag til å løse mange grunnleggende oppgaver innen forvaltning, samfunns- og næringsliv, som for eksempel klima- og miljøovervåkning, is- og værvarsling, navigasjon og ressursovervåkning. Satellittdata understøtter tjenester som gir offentlige og private aktører mulighet til å treffe informerte beslutninger, og bidrar på nasjonalt plan til å overvåke naturressurser og styrke Norges suverenitetshevdelse, ikke minst i nordområdene. Tromsø er i denne sammenheng i en særstilling med en verdensledende industri, høyteknologisk infrastruktur og fremragende forskningsmiljø. Tidligere næringsminister Trond Giske ville gjøre Tromsø til landets romhovedstad. «Her har vi utdanningstilbud i Narvik og Tromsø, her har vi forskningsmiljø, vi har utskytingsstasjon på Andøya og ikke minst: Her har vi anvendelsen», sa han og pekte på de store havområder, polarisen, fiskeri, sikkerhetsspørsmål, klimaovervåking og ikke minst en økende skipstrafikk. «Dette er feltene vi skal bruke satellittdataene til. Vi får en komplett verdikjede.»

DET ER noen år siden Giske var næringsminister, og mye har skjedd siden da. Tromsø har landets største miljø innen satellittbasert jordobservasjon med cirka 500 ansatte innen feltet og en samlet omsetning på cirka 1,5 milliarder kroner. I tillegg foregår det en formidabel oppbygging på Andøya, hvor Andøya Space Center etableres med en kommersiell utskytningsinfrastruktur for småsatellitter og et tilhørende innovasjonssenter knyttet til denne «oppstrøms»-aktiviteten. Utvikling av oppstrøms-teknologi understøttes av fagmiljø i Narvik, som besitter kompetanse og kunnskap på alle deler av robuste satellittsystemer. Her finner vi Norges eneste studieprogram i satellitteknologi, i et miljø som jobber aktivt med forskning på småsatellitter og satellittformasjoner. Både den operative (knyttet til internasjonale romfartsorganisasjoner som ESA og NASA) og den kommersielle satellitteknologien går i retning av mer komplekse operasjonsmoduser, hvor flere satellitter opererer sammen i konstellasjoner, sensorene blir smartere, og dataanalysen krever mer spesialisert kompetanse. Datamengden som genereres blir formidabel og stiller store krav til systemene som skal lagre og håndtere dem. Det er denne «nedstrøms»-aktiviteten et nytt senter for jordobservasjon skal fokusere på.

COPERNICUS-SATELLITTENE VIL bli en grunninfrastruktur for senteret. De gir en forutsigbar tilgang på frie data fra et mangfold av satellitter, som gjøres tilgjengelige for norske brukere gjennom det nasjonale bakkesegmentet. Dataene og denne infrastrukturen gir muligheter for teknologi- og tjenesteutvikling og forskningsdrevet innovasjon, som understøtter næringsutvikling og kommersialisering.

Norge er storforbruker av satellittdata, og vi har som nevnt investert i høyteknologisk infrastruktur. Svalbard Satellite Station (SvalSat) er i dag verdens største polare satellittstasjon, og den største og viktigste stasjonen innenfor Copernicus-programmet, samt en av kjernestasjonene i Galileo-programmet. Svalbard betjener som eneste stasjon i verden alle satellittene innenfor Copernicus-programmet. Dette er viktig for å sikre tilgang til data fra nordområdene for klima, miljø og sikkerhet, og bidrar til å opprettholde norsk aktivitet på Svalbard i en tid hvor gruvedriften bygges ned. Det investeres stort på Andøya, og i Tromsø-regionen bygges EISCAT 3D opp, en investering i milliardklassen. Alt dette gjør Norge til en viktig romteknologinasjon.

PÅ DENNE bakgrunnen vi vil argumentere for at det er både betimelig og fornuftig å etablere et nasjonalt forsknings- og innovasjonssenter innen jordobservasjon som til fulle utnytter vår infrastruktur og vårt medlemskap i ESA og romprogrammene i EU.

Senteret skal øke verdiskapning gjennom å styrke leveransen av romteknologibaserte tjenester. Det skal styrke kunnskapsutvikling og innovasjon basert på jordobservasjonsdata og satellitteknologi, og sammen med utdanningsinstitusjoner og industri sikre relevant kompetanse og utdanning innen feltet.

SENTERET SKAL kople sammen forskningsinstitutter med bredspektret kompetanse og høyteknologisk industri for å skape bedre muligheter for norske aktører til å lykkes i den internasjonale konkurransen om forskningsmidler.

SENTERET SKAL jobbe sammen med nasjonale myndigheter, brukere og industri for å oppnå de nasjonale romrelaterte utviklingsmålene innen feltet.

SENTERET SKAL sikre internasjonal tilstedeværelse og synlighet i form av kommersielt orienterte internasjonale kontrakter og leveranser.

UIT NORGES arktiske universitet ønsker å spille en sentral rolle i etableringen og driften av et slikt senter. Gjennom CIRFA, som er et senter for forskningsdrevet innovasjon, og teknologimiljøet i Narvik har universitetet en betydelig forskningsaktivitet innenfor jordobservasjon og satellitteknologi. I samarbeid med andre nasjonale partnere, vil UiT bidra med forskning og kompetanse som gjør senteret i stand til å oppfylle ambisjonene om økt næringsutvikling og tilgang på bedre operasjonelle satellittbaserte tjenester. Senteret vil bygge på Tromsø som en fullverdig klynge med forskning, utdanning, næring og forvaltning, og gjennom et regionalt samarbeid stadfeste aksen Svalbard-Tromsø-Narvik-Andøya som en komplett nasjonal verdikjede for både oppstrøms og nedstrøms romteknologiutvikling.

SETT FRA NORD

Tipstelefon: 77 61 05 00 **Sentralbord:** 07760 **E-post:** tips@nordlys.no

NORDLYS MENER

Spennende satsing

BAKKESTASJON: KSAT er en verdensledende leverandør av bakkestasjonstjenester for polarbane satellitter. Med antenner over hele verden og hovedkontor i Tromsø er KSAT verdens største i sitt slag. De velkjente antennene ved Prestvannet brukes til å hente ned data fra satellittene når de flyr over Tromsø. **FOTO: KSAT**

Tromsø kommune vil etablere et nytt selskap sammen med KSAT, der målet er å etablere et nasjonalt senter for jordobservasjon i Tromsø. Kommunen og KSAT skal eie 50 prosent hver. Dette er interessant på flere måter. Det viser at Tromsø kommune har fått øynene opp for kunnskapsmiljøene i Tromsø. Disse er kommunens største konkurransefortrinn i en knallhard internasjonal konkurranse om de beste hodene. Men de har delvis blitt tatt for gitt i for mange år.

KSAT er en verdensledende leverandør av bakkestasjonstjenester for polarbane satellitter. Med antenner over hele verden og hovedkontor i Tromsø er KSAT verdens største i sitt slag. De velkjente antennene ved Prestvannet brukes til å hente ned data fra satellittene når de flyr over Tromsø.

KSAT er altså en betydelig aktør når det gjelder overvåkingstjenester basert på satellittdata. Hver dag leveres analyser og rapporter på blant annet potensielle oljesøl, fiskeri, samt hav -og isforhold til brukere og kunder over hele verden.

KSAT er med andre en internasjonal kunnskapsbedrift med høyspesialiserte arbeidsplasser forankret i Tromsø. I tillegg finnes det tilsvarende miljøer ved Norce, Norsk Polarinstitutt og ikke minst UiT.

I en kronikk i Nordlys forklarer professorene Torbjørn Eltoft, Camilla Brekke og Raymond Kristiansen hvorfor Tromsø er i en særstilling når det gjelder satelittdata, med cirka 500 ansatte innen feltet og halvannen milliard i omsetning.

Den nordnorske aksen Tromsø-Narvik-Andøya danner på mange måter en komplett nasjonal verdikjede på området. Det er i høyeste grad i nasjonens interesse, også med tanke på suverenitetshevdelse i nord. Stortinget har tidligere bedt næringsdepartementet om å utrede en form og lokalisering for et nytt nasjonalt senter for jordobservasjon.

Vi tror det nye selskapet kommunen og KSAT har etablert vil danne et godt grunnlag for å trekke til seg nye arbeidsplasser, både fra resten av landet, men også internasjonalt. Bransjen har en vekst på 15 prosent i året, og potensialet er stort både i et næringslivs- og klimaperspektiv.

Tromsø er nå godt posisjonert til å styrke statusen som Norges tyngdepunkt innen denne type teknologi. Men husk; når kommunen involverer seg gjennom et partnerskap, må det være basert på transparens og gjennomsiktighet og åpen kommunikasjon slik at innbyggerne forstår at det er nyttig anvendelse av fellesskapets midler.

> *Vi tror det nye selskapet kommunen og KSAT har etablert vil danne et godt grunnlag for å trekke til seg nye arbeidsplasser, både fra resten av landet, men også internasjonalt.*

Gladnyhe

> *Hvis Aavitsland har rett, smuldrer hele begrunnelsen for å rane distrikts-Norge for vaksiner vekk.*
>
> -
>
> **TONE ANGELL JENSEN**
> Kommentator

SØKELYS

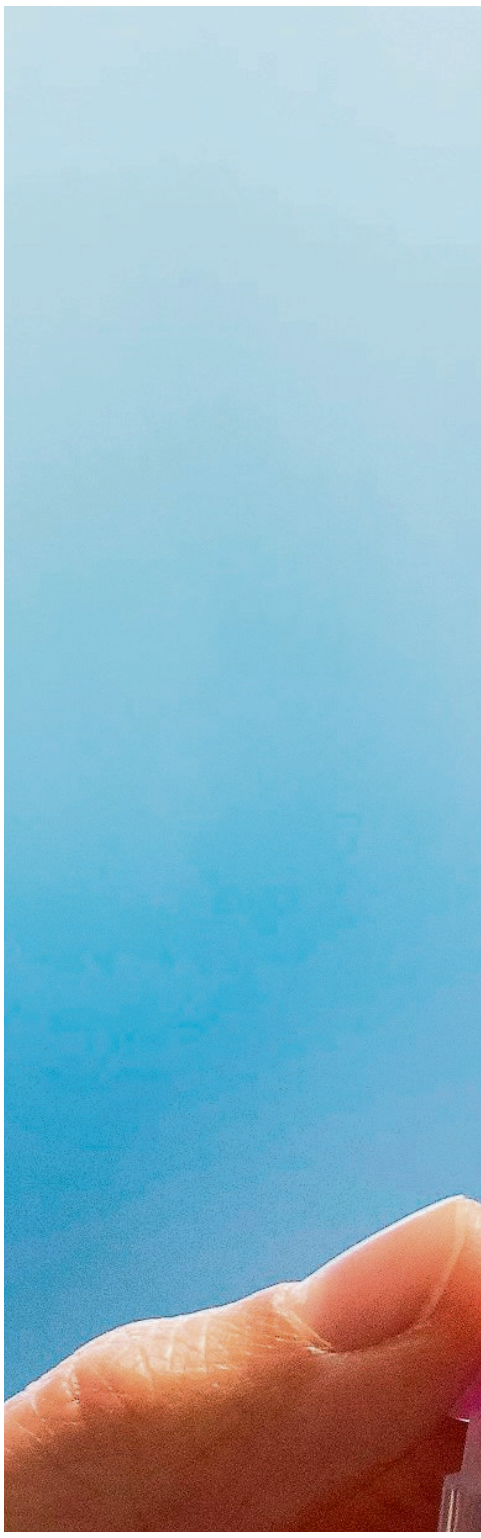

Overlege Preben Aavitsland ved FHI skrinla forrige helg hele pandemien. Det fikk alarmen til å gå i Helsedepartementet. For hvis Aavitsland har rett, og det har han trolig, smuldrer jo hele begrunnelsen for å rane distrikts-Norge for vaksiner vekk.

GLADNYHETENE HAR stått i kø i riksdekkende medier i flere dager nå. Regjeringen holder pressekonferanser der døra står mer enn på gløtt for at Norge skal gjenåpnes veldig snart. Hurra!

Sørpå stimer folk til strender og parker hvor de klumper seg sammen som på fuglefjell, og viser sin begeistring over smitteutviklingen. Alle hemninger slippes nå som det går rette veien på Østlandet.

Og allerede 17. juni ventes det enda flere lettelser, dersom ikke «fuglekoloniene» har fått korona-konsekvenser.

PARALLELT MED dette går smittetallene til himmels i mange distriktskommuner som har fått 35 prosent færre vaksinedoser å rutte med. Kommuneoverlegen i Balsfjord, Lyngen og Storfjord håper å ha fullvaksinert alle sine før jul!

Flere kommuner klarer ikke å ta etterslepet av den grove skjevfordelingen i ferieukene, slik helsemyndighetene og regjeringen forutsatte. Kommunene har dessverre ingen til å sette sprøytene fordi sykepleiere i distriktene krever å få ferie, de også. Dette ble det

NYHETER

Tipstelefon: 77 61 05 00 **E-post:** tips@nordlys.no

Person påkjørt ved Prostneset i Tromsø

Politiet meldte torsdag formiddag om en påkjørsel på Prostneset i Tromsø. En person kjørt på av bil. Det var ikke tegn på alvorlig skade etter ulykken.
En person ble påkjørt da han krysset veien. Sjåføren blir anmeldt og det er foretatt midlertidig førerkortbeslag. Begge partene er født på 70-tallet.

● Politiet meldte i 13-tiden torsdag at det var et branntilløp på et rom på UNN Åsgård i Tromsø.

– Det er grunn til å tro at brannen er påsatt, opplyste politiet.

To personer ble sjekket etter at de kan ha pustet inn røyk.

NYTT AS: Tromsø kommune skal sammen med KSAT etablere et felles selskap som skal ha som formål å organisere jordobservasjonsmiljøet i Tromsø – og jobbe strategisk for at det etableres et nasjonalt senter for jordobservasjon i Tromsø. Her fra venstre Gunnar Wilhelmsen, Pål Julius Skogholt, Jan Petter Pedersen og Rolf Skatteboe. **FOTO: LINDA VAENG SÆBBE**

Kommunen lager nytt selskap sammen med privat aktør:

– Milepæl for byen

Tromsø kommune vil etablere et nytt selskap sammen med KSAT med overordnet mål om at det skal etableres et nasjonalt senter for jordobservasjon i Tromsø.

Tekst: Linda Vaeng Sæbbe
linda.vaeng.saebbe@nord24.no

FORSKNING

Selskapet skal Tromsø kommune eie sammen med den største aktøren innen jordobservasjon i Tromsø, nemlig KSAT.

Det skal organiseres som et aksjeselskap hvor KSAT og kommunen eier 50 prosent hver. Onsdag fortalte ordfører Gunnar Wilhelmsen og administrerende direktør Rolf Skatteboe i KSAT om planene. De vil danne Nasjonalt senter for jordobservasjon AS.

Men saken er ikke politisk avgjort. Først skal dette behandles i formannskapet og kommunestyret nå i juni.

- KSAT var et av de første selskapene jeg besøkte etter at jeg ble ordfører. Vi har holdt kontakten og siden har administrasjonene jobbet sammen fortløpende. Vi er nå enige om å danne et selskap og vi har satt sammen et styre. Målet er å skape flere romrelaterte arbeidsplasser til Tromsø, sier ordfører Gunnar Wilhelmsen.

– Største miljøet i Norge

- Rommiljøet i Tromsø er det største og mest kompetente i Norge. Vi mener dette kan utvikles ytterligere videre, sier Rolf Skatteboe.

Både kommunen og den største næringsaktøren innen feltet i Tromsø ønsker seg mer forskningsbasert innovasjon og kommersialisering av teknologi innen jordobservasjon.

De mener at det hele handler om å realisere potensialet som allerede ligger i Tromsø-miljøet.

KSATs Jan Petter Pedersen og Rolf Skatteboe viser til at Tromsø har et stort næringsmiljø med over 400 arbeidsplasser og halvannen milliard kroner i omsetning i en næring som vokser med om lag 15 prosent i året.

Stortinget ba regjeringen i fjor om en utredning på behovet for- og eventuelt lokalisering av et nasjonalt senter for rombasert virksomhet.

Det nye selskapets viktigste rolle blir å bringe alle fakta på bordet og tydeliggjøre for Stortinget og regjering om at det er behov for et nasjonalt senter for rombasert virksomhet - og at det senteret bør ligge i Tromsø kommune.

Ønsker flere med

I styret skal Pål Julius Skogholt, Tromsø kommune, sitte sammen med Camilla Brekke, UiT, Jan Petter Pedersen, KSAT.

- Vi vil jobbe for å øke verdiskapningen for aktørene i Tromsø, sier Hans Petter Pedersen som ser flere muligheter for innovasjon og utvikling av dette miljøet.

Overvåkning når det gjelder ulovlig fiske nevnes som et eksempel.

- Vi har en juvel i KSAT. Og kommunens inngangsport er målet om å skape flere arbeidsplasser, sier Skogholt.

Kompetansemiljøet i Tromsø er i dag knyttet til blant annet KSAT, UIT, Polarinstituttet, Framsenteret, Norce og Meteorologisk institutt.

- Det er kompetansemiljøet. Det er ikke viktig for verken kommunen eller KSAT at vi eier selskapet alene, vi starter og vil invitere andre inn, sier Wilhelmsen og Skogholt.

- Om du har begge beina på jorda står du stille. Vi starter sammen med kommunen og så blir veien til mens vi går, sier Skatteboe.

LOVER 5G-DEKNING: Bjørn Amundsen, dekningsdirektør i Telenor. **FOTO: TORGRIM RATH OLSEN**

Nytt mobilnett i deler av Tromsø

I oktober annonserte Telenor at Tromsø er blant de første byene i Norge som får 5G.

Tekst: Torkil Emberland
torkil.emberland@nord24.no

Utbyggingen er godt i gang, og i går åpnet Telenor de første 5G-basestasjonene i Tromsø.

Det melder selskapet i en pressemelding.

- Vi er i gang med en storstilt modernisering av nettverket i hele Norge. Selv om vi har brukt god tid på å kvalitetssikre 5G-nettet før vi øker utbyggingstakten, så er Tromsø tidlig ute. I dag kan du oppleve 5G-dekning flere steder, og mer skal det bli, sier Bjørn Amundsen, dekningsdirektør i Telenor Norge i pressemeldingen.

Telenor åpnet i dag tre 5G-basestasjoner i Tromsø. En står midt i byen, rett sør for Nerstranda, mens de to andre er plassert i Stalheim og Workinnmarka.

- Dersom du befinner deg i disse områdene, så vil du kunne nyte av ekstreme hastigheter på mobilen, lover Amundsen.

Han sier de vil bygge ut dekningen fortløpende.

- I forbindelse med Arctic Race of Norway, har vi investert flere titalls millioner hvert år i for å sikre god mobildekning der sykkelrittet har blitt arrangert. Vi har planer om mange nye 5G-basestasjoner innen rittet starter og hele Tromsø vil bli modernisert i løpet av året.

Det betyr også at mange huseiere i Tromsø kan få tilbud om raskere forbindelse.

- I Tromsø finnes det godt over 2700 kobberkunder. Nå som 5G gjør sitt inntog i Tromsø, vil disse kundene gradvis få tilbud om Trådløst Bredbånd via 5G, sier Amundsen.

Kan bli en ny milliardindustri i nord:

Her finner de ha

Det er verdens mest tallrike skapning. Men det må nordnorsk høyteknologi til for å finne den.

Tekst: Torkil Emberland
torkil.emberland@nordlys4.no

RAUDÅTE

- Der er den!

Et rosaskimrende flak bukter seg mellom småskjærene mellom Vega og Dønna. Siv-Katrin Ramskjell titter andektig ut av flyvinduet.

For første gang ser hun fenomenet selskapet hun leder har gjort til en næringslivssuksess, som er unik både i Nord-Norge og verden. Dermed har de gått hele løpet selv. De har forsket seg til et hopetall patenter for fangst og videreforedling av raudåte.

En av dem er nota «Asbjørn Selsbane» nå trekker etter seg her på Helgelandskysten. Men jobben er ikke ferdig. For hvordan skal fiskerne finne en art som er så liten at du knapt kan se den på din egen fingertupp, og slett ikke vises på ekkolodd?

Det er derfor vi har flydd 700 kilometer i lav høyde fra Tromsø til Helgeland.

Unik teknologi

- Fargespekteranalyse, forklarer Agnar Sivertsen i Norce. Han sitter med en laptop i fanget og ser på uforståelige data som tikker inn. Vi har flydd ned kysten i lav høyde, i Nord-Norges eneste forskningsfly - ett Dornier fra Lufttransport som til daglig betjener Svalbard, men også har helt unikt utstyr skrudd fast i buken. Her tas bilder med 10 millisekund eksponering. I løpet av flyturen flere millioner. Disse geokodes og blir til et kart over sjøen. Og bildene har betydelig mer data enn de du ser her i reportasjen.

- Vanlige bilder har tre farger, her er det 186 spektrale bånd, forklarer Sivertsen.

- Dette er norskutviklet og verdensledende teknologi.

Nå skal forskerne i Norce forsøke å finne ut hvilke deler av fargespekteret som kan avsløre raudåta.

Når det er gjort kan jakten bli langt enklere enn å sende ut en Dornier full av høyteknologi.

- Da er det mulig å gjøre dette mye lettere og billigere, sende ut en drone for eksempel. Målet er at skipperen skal få informasjonen rett på brua.

Stor bestand

Om du nistirrer aldri så mye ned i havet, vil du aldri se en raudåte. Den er bare to-tre millimeter lang. Men det er mange av dem.

- Antakelig er det verdens mest tallrike art, sier Ole Petter Pettersen i Calanus.

Bestanden er beregnet til 300 millioner tonn. Og under oss kan vi se hvordan den samles i belter av havstrømmene.

- Dette var kult, det er første gang jeg har sett den sier Ramskjell.

Men det er ikke de som flyter i overflaten vi er ute etter. For hver av dem, ligger milliarder lenger ned i vannmassene. I dag er det fisketrålerne «Asbjørn Selsbane» og «Arnøytind» som er rigget for dette fisket, som foregår med en not utviklet og patentert av Calanus.

- Den er som et kaffefilter. Og det går ikke fort, en knops fart. Slik går de i 12 timer. Og da har det mye å si om du har truffet rett, sier Norce-forsker Stian Andre Solbø.

Mulighet for fiskeflåten

Derfor er verktøyet de håper å utvikle etter dagens tokt veldig viktig for å gjøre en effektiv fangst. Det vil også gjøre det mulig å kartlegge bestanden bedre. Så langt vet man stort sett bare at det dreier seg om enorme mengder.

- Nå har vi jo bare dekket et lite område på kysten. For alt vi vet er det langt større forekomster lenger ut i havet, sier Pettersen.

AKSJONÆRER

- KLOTIND INVEST AS\u000916,83 %
- PROGUSAN AS\u000914,44 %
- MICROCALANUS AS\u000914,38 %
- NORINNOVA INVEST AS\u000913,76 %
- LAWO INVEST AS\u00097,31 %\u0009
- NORINNOVA AS\u00096,36 %
- JPB AS\u00093,73 %
- MARINVEST AS\u00093,72 %
- SIBAMA HOLDING AS\u00093,67 %
- ANGELLS NÆRINGSUTVIKLING AS\u00092,83 %

OVERVÅKNING: Agnar Sivertsen viser Ole Petter Pedersen og Siv-Katrin Ramskjell hvordan kamerabildene kommer inn. F

For fiskerinæringen er raudåtefangst ren bonus. Vinterstid ligger den på 2000 meters dyp og kan ikke fanges. Men fra april til august løftes den opp i vannlagene. Her blir den et festmåltid for flere av våre viktigste fiskeslag. Og kan høstes av Calanus.

- Dette gir også bedre ressursutnyttelse for fiskeriene, siden fangsten foregår utenom sesong for andre arter, sier Ramskjell.

Ingen har drevet fangst av raudåte tidligere. Det har derfor vært en krevende jobb for Calanus å få tillatelse - til tross for den store ressursen de høster av. I 2017 fikk de en forsøkstillatelse på 5000 tonn i året som gjelder til 2022.

Men nå kan flere fiskere forsøke seg, Nærings- og fiskeridepartementet avgjorde i 2019 å lyse ut 10 avgrensede tillatelser med 10 års varighet.

Spesiell olje

Raudåte er spesiell fordi den selv lever av plankton.

- Dermed får den en sammensetning med halvt animalske og halv veganske marine oljer, forklarer Ramskjell.

Calanus har en patentert metode for å utvinne oljen ut av krepsdyret med skånsomme metoder og lav varme slik at den holder kvaliteten.

Selskapet har sin opprinnelse i forskning fra Universitetet i Tromsø og byens miljø for marin bioprospektering.

Kosttilskudd for personmarkedet basert på olje fra raudåte er hovedproduktet.

Men når de må drive nybrottsarbeid med høsting av en ny art, og utnytte hele råvaren, blir det en bred portefølje med produkter.

På Asbjørn Selsbane og Arnøytind fryses fangsten om bord, før den leveres til fryselager for Calanus. Slik kan de hente ut råvare gjennom hele året. Calanus har til nå drevet produksjon i Kaldfjord men har en nyoppført fabrikk i Vesterålen som prøvekjøres gjennom sommeren før den åpnes denne høsten. Da vil hele produktlinjen - med unntak av kapsler - lages her.

- Det ser ut som en blanding av kaviar og kjøttdeig, sier Ole Petter Pedersen.

- Dere bygger opp det som kan bli en ny industri med egen forskning, men kan dere være sikkert på at ikke andre kommer etter og utnytter deres forskning uten å ta kostnadene?

- Vi har en rekke patenter,

SIDEN 1983
NORSOL
Bestill gratis befaring på norsol.no eller ring tlf 411 10 900
Skreddersydd plissegardin
FRA TINGVOLL

avets røde gull

Foran til høyre Stian Andre Solbø.

ALLE FOTO: TORKIL EMBERLAND

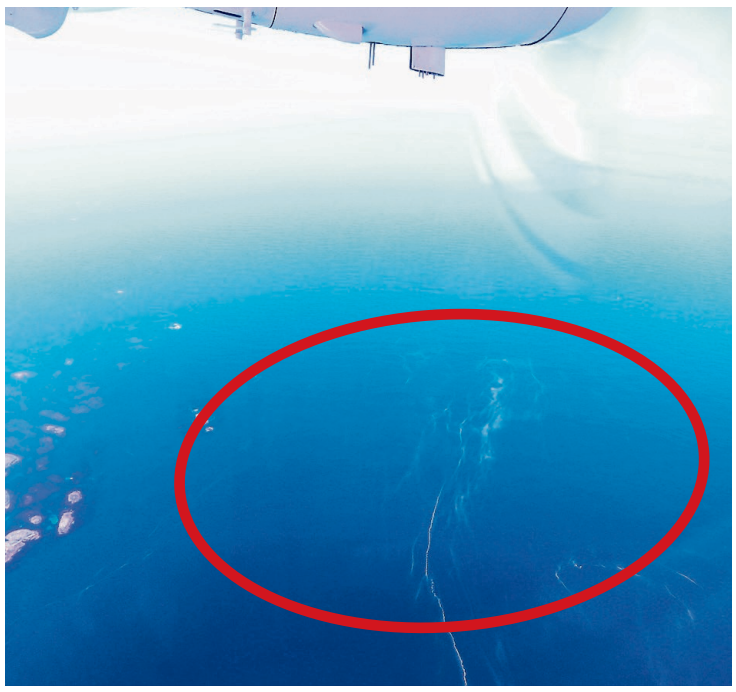

RAUDÅTE: Calanus kan ses med det blotte øye når de samles av havstrømmene. Men de store volumene ligger under vannflaten.

NY SJEF: Siv-Katrin Ramskjell tok over som toppsjef i Calanus 1. juni.

AVANSERT: - Dette er faktisk Nord-Norge eneste forskningsfly, forteller Norce-forsker Stian Andre Solbø. Teknologien er norskutviklet, og i verdensklasse.

sier Pedersen.

Satser på forskning

Selskapet har vært så oppfinnsomme at de har fått innpass også i andre næringer. Under arbeidet med trålen utviklet Calanus et luseskjørt som er blitt utbredt i havbruksnæringen. Dette patentet er skilt ut i selskapet Salgard AS som gir sikre inntekter. Hovedproduktet er Calanus Oil, et helseprodukt som blant annet formidles gjennom abonnementsordning for norske privatkunder. De leverer også olje som råvare til andre helsekostprodusenter og har patent på denne, og er en viktig leverandør av tilskudd til fiskefor.

Til tross for enorme kostnader til forskning og utvikling har Calanus gått med overskudd hvert år, med unntak av fjoråret der det var store investeringer.

– Men vi har også møtt mye velvilje i offentlige støtteordninger, sier Ramskjell.

I dag er Steffen Ahlquist, sekretariatsleder for det regionale forskningsfondet RFF Arktis med.

– Vi har støttet dette prosjektet med 1,3 millioner, selskapet bidrar med det samme forteller han.

Vurderer børs

Ramskjell kom inn i selskapet kommersiell direktør i fjor høst. Denne måneden tok hun over etter Gunnar Rørstad, en av de tre gründerne av selskapet som nå omsetter for over 80 millioner og har 40 ansatte. Så langt er eierskapet godt forankret i landsdelen, med Myre-selskapet Klotind Invest og Gunnar Rørstad som største eiere.

Hun har fått i oppdrag å utrede en mulig børsnotering på Euronext Growt.

– Det er noe vi utreder nå. Samtidig gjør vi fortløpende vurderinger. Det finnes jo også andre måter å hente kapital.

Calanus har allerede grundig og entydig forskning på helsegevinsten med produktet. Likevel vil de nå investere i tilsvarende studier både i EU, Sør-Korea og USA. Calanus Oil kan ha et stort potensial i det internasjonale markedet.

– Det gjør vi for å få muligheten til å markedsføre oss selv med sterkere helsepåstander. I dag har vi begrenset mulighet til å fortelle om helsegevinsten i disse markedene.

SCREENS OG MARKISER
-30% til 04.07.
Gjør et sommer-kupp
kjells markiser
MARKISER PERSIENNER SCREEN INTERIØR
GRATIS befaring/tilbud: 95 300 800 - kjellsmarkiser.no